

Z. S.

Prace bibliograficzne Biblioteki PAN z zakresu historii nauki

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/1, 159-160

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rów źródeł wtórnych, świadomych lub podświadomych błędów, które powstały pod wpływem otoczenia lub na skutek cech osobistych; krytyczne podchodzenie do wykorzystywanych prac i dzieł niezależnie od stopnia autorytetu ich autorów.

W ożywionej dyskusji podkreślano, że w źródłach pisanych (archiwalnych i drukowanych) zdarzają się liczne przypadki wypaczenia prawdy historycznej. Jaskrawe przykłady tego rodzaju wypaczeń w literaturze pięknej przytoczył S. A. Pogodin mówiąc o dziełach Boborykina, A. France'a i A. Winogradowa. Wymieniano również przykłady prac pseudonaukowych świadczących o tym, że ich autorzy nie posiadają ani niezbędnego doświadczenia ani dostatecznej znajomości przedmiotu, którego historię opisują. Poddano również krytyce brak w Instytucie Historii Przyrodznawstwa i Techniki osobnej Komisji do spraw zabytków, będących rzeczowymi źródłami historycznymi. Na zakończenie dyskusji podkreślono, że referaty z cyklu doświadczalno-historycznych budzą duże zainteresowanie i że metoda doświadczalna ma duże znaczenie dla badania dziejów historii nauki i techniki.

W związku z tym, że na terytorium Związku Radzieckiego i w krajach demokracji ludowej zachowała się olbrzymia ilość zabytków kultury materialnej wielu narodów wschodnio-europejskich i pozaeuropejskich, badania metodą doświadczalną powinny odgrywać szczególną rolę. Metodę tę powinni szeroko stosować historycy nauki i techniki ZSRR i krajów demokracji ludowej w ich wspólnej walce przeciw nacjonalistycznym tendencjom historyków zachodnio-europejskich, którzy całkowicie lub częściowo ignorują wkład narodów Wschodniej Europy i narodów pozaeuropejskich w rozwój nauki i techniki.

Walka ta jest jednym z podstawowych zadań, jakie postawił przed historykami nauki i techniki przewodniczący Sekcji Historii Chemii i Technologii Chemicznej, dyrektor Instytutu Historii Przyrodznawstwa i Techniki Akademii Nauk ZSRR, N. A. Figurowski w swym referacie na temat zasadniczych problemów naukowego opracowania historii chemii, wygłoszonym na otwarciu obrad Sekcji.

I. L. Znaczkó-Jaworski *

PRACE BIBLIOGRAFICZNE BIBLIOTEKI PAN Z ZAKRESU HISTORII NAUKI

Biblioteka PAN w Warszawie podjęła w r. 1959, zgodnie ze swymi statutowymi zadaniami, wstępne prace bibliograficzno-informacyjne z zakresu historii nauki i techniki oraz organizacji nauki. Z materiałów uzyskanych w wyniku bibliografowania ponad 200 tytułów czasopism bieżących polskich i zagranicznych znajdujących się w zbiorach Biblioteki powstają następujące kartoteki: 1. Historia nauki i techniki; 2. Bibliografia historii nauki; 3. Re-

* Nadesłane z Leningradu sprawozdanie tłumaczyła Helena Olszewska.

cenzie wydawnictw z historii nauki i techniki; 4. Organizacja nauki — zagadnienia ogólne; 5. Nauka polska za granicą; 6. Akademie Nauk z podziałem, artykuły polskie o innych akademiach; 7. Biblioteki Akademii Nauk; 8. Bibliografie wydawnictw Akademii Nauk; 9. Sesje Akademii Nauk (zapoczątkowana); 10. Kongresy Historii Nauki; 11. Zjazdy naukowe (polskie i obce); 12. Bibliografie międzynarodowych zjazdów i kongresów (naukowych); 13. Służba informacyjna związana z nauką.

Przystąpiono ponadto do opracowania kartoteki retrospektywnej publikacji polskich samoistnych i niesamoistnych z historii nauki i techniki oraz organizacji nauki od 1953 r. na podstawie Przewodnika Bibliograficznego i Bibliografii Zawartości Czasopism.

Wśród kartotek informacyjnych założonych w r. 1959 znajduje się kompletna kartoteka polskich bibliotek naukowych oraz kartoteka rejestrująca czasopisma polskie zagranicą.

Biblioteka projektuje w przyszłości utworzenie również odrębnego Działu Bibliograficzno-Informacyjnego, co pozwoliłoby na rozszerzenie i pogłębienie działalności usługowej w tym zakresie, zgodnie z profilem i zadaniami Biblioteki. W szczególności planuje się, oprócz kontynuowania zaczętych prac, zorganizowanie centralnego katalogu nabytków PAN oraz centralnego katalogu naukoznawczego z pełnym wykorzystaniem materiałów zebranych z dość dużym nakładem pracy i środków, a znajdujących się jeszcze w OBiDN.

Z. S.

OBRONA PRACY DOKTORSKIEJ MGRA JÓZEFA BABICZA

W dniu 17 listopada 1959 r. w Instytucie Geograficznym Uniwersytetu Wrocławskiego odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Nauk Przyrodniczych, poświęcone obronie pracy doktorskiej starszego asystenta Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN mgra Józefa Babicza *Poglądy antropogeograficzne i etnograficzne Fryderyka Ratzla*. Promotorem pracy był prof. Bolesław Olszewicz. Według opinii dyskutantów praca ta wnosi nowe wartości do historii geografii i dlatego warto poświęcić jej nieco więcej uwagi.

Składa się ona z pięciu rozdziałów.

W rozdziale o charakterze biograficznym daje autor przegląd naukowej i pedagogicznej działalności Ratzla i charakterystykę trzech okresów jego twórczości: biologicznego, antropogeograficznego i filozoficznego.

Drugi rozdział analizuje poglądy Ratzla na przedmiot, zadania i metody antropogeografii oraz podstawowe kategorie geograficzne: ruch dziejowy, środowisko geograficzne i jego poszczególne elementy (ziemia, morze, klimat), położenie i przestrzeń oraz daje analizę sposobu rozwiązania naczelnego problemu antropogeograficznego, jakim jest stosunek między przyrodą a człowiekiem. Ratzel widział go w postaci stosunku jednostronnego: przyroda-człowiek, bez uwzględnienia zarówno wpływów człowieka na przyrodę, jak też i stosunków społeczno-ekonomicznych, przez które wpływ ten się dokonuje. Ratzel